

בתי המשפט

בית הדין להגבלים עסקיים ירושלים

ה"ע 7009/02
בש"א 7516/02

בפני כב' השופטת מ' שידלובסקי-אור

בעניין: סעיף 13 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988
ובעניין:

1. דטה קאר ישראל בע"מ
2. הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ
3. מגדל חברה לביטוח בע"מ

המבקשות

ע"י ב"כ עו"ד יוסי הלוי ואח'

נגד

1. מידע רכב ממוחשב בע"מ

המתנגדת

ע"י ב"כ עו"ד גלעד שר ואח'

2. הממונה על הגבלים עסקיים

הממונה

ע"י ב"כ עו"ד בועז גולן ו/או עו"ד גולן קנטי

החלטה

1. הבקשה שלפניי היא למתן היתר זמני עפ"י סעיף 13(א) לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988 (להלן - חוק ההגבלים), להסדר כובל בתחום שיטה ממוחשבת להערכת נזקי רכב.
2. המבקשת 1 היא חברה שנוסדה על-ידי חברות הביטוח: הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ (להלן - הפניקס), מגדל חברה לביטוח בע"מ (להלן - מגדל), וכלל חברה לביטוח בע"מ (להלן - כלל). כלל מכרה את מניותיה בדטה קאר לפניקס ולמגדל, ושלוש החברות, דטה קאר, הפניקס ומגדל, הן המבקשות היתר זמני עפ"י סעיף 13(א) לחוק ההגבלים.
3. ההסדר הכובל נשוא הבקשה העיקרית זהה להסדר כובל, אשר אושר פעמיים בעבר על-ידי בית הדין להגבלים עסקיים. ביום 7.7.96 אושר ההסדר הכובל לראשונה בתיק ה"ע 465 לתקופה של שלוש שנים, ולאחר מכן חזר ואושר בתיק ה"ע 2421/98 ביום 1.7.99 לתקופה של ארבע שנים. ואכן, ביום 3.7.02, ביחד עם הגשת הבקשה לאישור הסדר כובל שהמבקשות כינו אותו "הארכת תוקפו של הסדר כובל", הוגשה הבקשה למתן היתר זמני כאמור לעיל. מאחר ותנאי חיוני למתן היתר זמני היא המלצת הממונה על הגבלים העסקיים (להלן - הממונה),

הועבר העניין לתגובתו. לאחר שביום 29.12.02 המליץ הממונה (אם כי "לאחר לבטים", כפי שיפורט על-ידי להלן) ליתן היתר זמני למבקשות לנהוג על-פי ההסדר הכובל לתקופה קצובה, והמבקשות הגיבו לתגובת הממונה, ניתן לדון בבקשה וליתן החלטה.

4. המלצת הממונה לאישור ההיתר הזמני אינה התנאי היחיד הנדרש על-פי סעיף 13(א) לחוק ההגבלים. בנוסף להמלצת הממונה, על בית הדין להגבלים להשתכנע כי ההסדר הוא לטובת הציבור, כמובנו בסעיף 10 לחוק ההגבלים, דהיינו האם התועלת הצפויה לציבור עולה באופן ממשי על הנזק העלול להיגרם לציבור או לחלק ממנו.

5. קיימת התנגדות להארכת תוקפו של ההסדר הכובל, כאשר המתנגדת היא "מידע רכב ממוחשב בע"מ" (להלן - מ"מ), אשר הגישה התנגדות מפורטת להארכת תוקפו של ההסדר הכובל.

6. טרם דיוני בשאלה האם ההיתר הזמני הוא לטובת הציבור, מן הראוי להסביר במספר מילים את מהותו של ההסדר הכובל.

המדובר בתוכנה ממחושבת מתוצרת AUDATEX, אותה רכשה דטה קאר ואשר מסופקת על-ידי הפניקס ומגדל לשמאים, אשר עורכים חישוב נזק למכוניות של מבוטחים של החברות הנ"ל (אולי גם למבוטחים של חברות אחרות אשר ניזוקו על-ידי מכוניות בבעלות מבוטחים של הפניקס ומגדל). התכנה המסופקת לשמאי מאפשרת עבודה יעילה בהערכת הנזק, כאשר עומדות לרשותו אופציות מובנות בתכנה לגבי חלפים ומחיריהם, וכן מחירי שעות עבודה במוסכים. שמאי המגיע למוסך יכול באמצעות התכנה ליתן הערכה מהירה של הנזק שנגרם לרכב.

7. כאשר אושר ההסדר הכובל השני היה שוק התכנות השמאיות המסופקות לשמאי מחולק כך שלדטה קאר היה כ-30% משוק זה, והיתרה הייתה של מ"מ, שעובר לאישור ההסדר הכובל הראשון הייתה מונופול.

כיום סבור הממונה, כי נתח השוק של חברות הביטוח העושות שימוש בתכנת דטה קאר מגיע לכ-45%, יחד עם זאת קראתי בהתנגדות מטעם מ"מ, כי המדובר בנתח של 55%.

8. בית הדין להגבלים עסקיים אשר אישר את ההסדר הכובל סבר כי המדובר בהסדר כובל שהוא לטובת הציבור, מבחינה זו שמדובר בהעלאת מידע על גבי תוכנות וריכוז, דבר המהווה חסכון במשאבים. כמו כן סבור היה בית הדין הנכבד, כי העובדה שקיימת תכנה נוספת לצד תוכנה שהייתה קיימת קודם לכן, אשר הייתה מונופוליסטית והופעלה על-ידי המתנגדת, יקדם את התחרות. דא-עקא, בית הדין אישר את ההסדר הכובל בכפוף למספר שינויים שהיוו תנאי לאישור. בית הדין ראה בשינויים אלה חשיבות רבה והיתנה את אישור ההסדר הכובל בהכנסת השינויים. השינויים בהם מדובר הם שינויים בתכנה כך, שברירת המחדל של התכנה, תחשוף בפני המשתמש את כלל החלפים התואמים המצויים במאגר הנתונים שלה, וכאופציה שנייה תאפשר התכנה עיבוד מידע בצורת הצגת חלף מסוים, הכל בתנאי שלא יהיה בכך כדי לשלול את שיקול דעתו של השמאי. התכנה אף נדרשה להכיל, כרכיב מרכיבי השומה שעל השמאי להעריך, גם את ירידת ערכו של הרכב הניזוק. תנאי נוסף שהעמיד בית הדין היה איסור על המבקשות, הפניקס ומגדל להתנות קבלת שומת ניזקין או עבודת שמאי בשימוש

בתכנה וגם הפליה בין שמאים, סוכני ביטוח או מבוטחים, על-פי סוג התכנה בה השתמש השמאי לצורך עריכת השומה (שימוש בכוכביות).

בית הדין להגבלים עסקיים ראה חשיבות בהכנסת שינויים אלה, ולכן התנה את אישור ההסדר הכובל בהכנסת השינויים. משמעות השינויים שנדרשו היא, כי אם אין בפני השמאי האופציה הרחבה של מגוון החלפים העומד לרשותו בהחליטו על מחירו של חלף מסוים, עשוי להיות מצב שחברת הביטוח, באמצעות השליטה שלה בתכנה המסופקת על-ידי דטה קאר, תמנע אופציה של שימוש בחלפים יקרים יותר או תציין מחיר נמוך יותר ממחיר היבואן הרשמי. פעולות אלה יוזילו את עלות התיקון, יקטינו את התשלום למבוטח, ובעקיפין יגדילו את הרווחיות של המבטח על חשבון המבוטחים הניזוקים. סך הכל התנאים שקבע בית הדין היוו אופציה רחבה יותר בידי השמאים המשתמשים בתכנה לבחור בחלף התואם לנזק ולא להיות מוגבל לתכתיבי התכנה.

9. אמרתי בפתח דבריי, כי המלצת הממונה ניתנה לאחר לבטים. מן הראוי שאפרט אותם לבטים, שכן הלבטים בהם התלבט הממונה הם למעשה הנימוק בגינו מתנגדת מ"מ לאישור ההסדר הכובל.

מתברר כי במשך הזמן הגיעו תלונות לממונה, לפיהן המבקשות אינן מקיימות את שני התנאים שהוזכרו לעיל, אשר נקבעו בעבר על-ידי בית הדין (בנוסף לתנאים נוספים) כתנאי למתן אישור להסדר הכובל. הכוונה היא לכך, שלמעשה לא נפתחת אופציה רחבה בפני השמאי לברור את החלף הראוי לתיקון הרכב ומחירו, וכי המבקשות מפלות לכאורה בין שמאים, על-פי התכנה בה משתמש השמאי.

10. הממונה הנכבד הביא את הסתייגויותיו באשר לשמירת התנאים בפני דטה קאר, וזו ערכה בפניו הדגמה ממנה ניתן להתרשם כי התנאים שהותנו על-ידי בית הדין אכן נשמרים. יחד עם זאת, הממונה לא שוכנע לחלוטין כי אכן תנאים אלה נשמרים, ולסברתו אין לו המומחיות והידע על מנת להכריע האם האפשרות שהוצגה בפניו על-ידי דטה קאר פתוחה גם בפני המשתמשים, השמאים הסבירים. לכן ממליץ הממונה על היתר זמני לתקופה קצובה, במהלכה מתבקש בית הדין למנות מומחה אשר יבדוק האם התכנה, כפי שהיא מופצת לשמאים, עומדת בתנאים שקבע בית הדין. בתגובה שקיבלתי מהמבקשות נאמר, כי אף המבקשות מסכימות שימונה מומחה מטעם בית הדין.

11. עיינתי בכל המסמכים שהוגשו על-ידי המבקשות, וכן בהתנגדות שהוגשה מטעם מ"מ, תוך תשומת לב להמלצת הממונה, והגעתי למסקנה כי אכן ניתן לתת היתר זמני לתקופה קצובה, תוך בדיקת שמירת התנאים שקבע בית הדין להסדר הכובל על-ידי מומחה שיתמנה על-ידי בית הדין.

12. אין ספק כי האינטרס הראשון במעלה הוא כי שיקול דעתו של השמאי העורך שומה לרכב אשר ניזוק, צריך להיות חופשי ובלתי תלוי. אינטרס זה הוא אינטרס כלל הציבור אשר קיבל ביטוי ברור בבג"צ 7721/96 **איגוד שמאי ביטוח בישראל נ' המפקח על הביטוח**, פד"י (נה) 3(3) 625.

אם אכן התכנה אשר מפיצות המבקשות פוגעת בשיקול דעת זה, הרי הן פוגעות בחובת הנאמנות אשר חב השמאי הן למבוטח, הן לחברת הביטוח והן לכלל הציבור. מנגד, נראה, גם מנימוקי ההתנגדות של מר"מ, כי אם ישוכנע בית הדין כי התנאים שהוצגו כתנאי לאישור ההסדר הראשון מתמלאים, לא תהיה פגיעה בשיקול הדעת של השמאי והציבור יצא נשכר מהעובדה שקיימים מספר גופים אשר מעניקים אפשרות שימוש בתכנה ממוחשבת לשמאים. כיום בעידן המחשב, אין ספק כי האפשרות של מאגר ובו כל הנתונים הרלוונטיים לעריכת שומה, תורמת לרווחת הציבור. דהיינו, נראה כי ההסדר הכובל, בהנחה שהוא כולל את כל התנאים הנדרשים כאמור לעיל, הוא הסדר לטובת הציבור ורווחתו.

13. לאור האמור לעיל הגעתי למסקנה, כי יש מקום לתת היתר זמני לתקופה קצובה, דהיינו למשך שלושה חודשים.

הצדדים מוזמנים לדיון מוקדם ולדיון באשר למינוי מומחה מטעם בית הדין, ליום **29.1.03** שעה **14:30**.

ניתנה היום, י"ב בשבט תשס"ג (15 בינואר 2003), בהעדר הצדדים.
המזכירות תמציא העתקים לב"כ הצדדים, בפקס.

מיכאלה שידלובסקי-אור, שופטת